

BRIE

Stichting **Brabants**

Industrieel Erfgoed

NIEUWSBRIEF december 2011

Opening voormalig Directiekantoorpand van "De Drie Hoefijzers" in Breda

Op 13 oktober jl. werd het voormalige kantoorpand van de brouwerij feestelijk heropend doormiddel van het doorknippen van een lint dat voor de monumentale teakhouten en bronzen voordeur was gespannen.

Deze handeling geschiedde door de wethouder A. Arbouw van Ruimtelijke Ordening, de huurder van het pand, de heer J. Tamineau van "Offices for You", en de voorzitter van de BRIE, Frans Smits van Waesberghe.

Het Breda's Mannenkoor, opgericht in 1865 door F.H.M. Smits en vanaf 1905 Koninklijk, luisterde de feestelijke heropening van het pand op met verschillende stukken uit haar repertoire, waaronder een Russisch felicitatielied.

(Citaat uit 1927: "Ons mannenkoor scheidt een onderlinge band tussen de knechten en onze Baas").

Het gebouw heeft een markant uiterlijk. De koperen buitenlantaarns, de met lood beklede vlaggenstokhouders en de smeedijzeren

letters "Drie Hoefijzers" op de voorgevel accentueren het monumentale uiterlijk van het gebouw.

1927

2011

Boven de hoofdingang is een groot beeldhouw reliëf uit hardsteen te zien dat het volgende voorstelt: "Gerst aan de ene en hopranken aan de andere zijde, daartussen het water, voorstellende de grondstoffen van een brouwerij. Boven het water een vliegwiel en bliksemschichten als symbool van de stoom- en elektriciteitskracht in een bedrijf. Daarboven de genius van de mens, die deze elementen beheerst en ordent.

In de monumentale marmere hal van het voormalige Drie Hoefijzers directiekantoor hangen de schilderijen van Franz H.M. Smits (1842-1890), "den stichter van deze industrie"

en zijn zoon Franz A.M.J. Smits (1875-1942).

Project "Koninklijke Verenigde Lederfabrieken" te Oisterwijk.

De K.V.L. te Oisterwijk heeft op Monumentendag 2011 het Ketelhuis opengesteld voor het publiek. De belangstelling was enorm.

De vrijwilligers van de K.V.L. hebben met veel energie de stoommachine en alle appendages aangepakt. De machines zijn gereinigd, en ontvet en vervolgens met conserveringsmiddelen behandeld.

De werkomstandigheden waren verre van ideaal. Er zijn maatregelen getroffen voor adequate elektriciteitsvoorziening, verlichting en tijdelijke verwarming.

Een aannemer heeft inmiddels het Ketelhuis gerestaureerd. Men heeft bovendien aan de Gemeente Oisterwijk gemeld, dat de uit drie onderdelen bestaande aanwezige Economiser uniek is in Nederland. Van de drie nog bestaande onderdelen zou er één gerestaureerd kunnen worden zodat de bezoeker een idee kan krijgen wat het nut van een dergelijk apparaat was (het herwinnen van verloren warmte). De voorzitter van de BrIE is toegetreden tot het Comité van Aanbeveling van de stichting.

Vijfde Nationale Sluizendag op 29 sept 2011.

De stichting Historische Sluizen en Stuwen Nederland (HSSN) en STOWA organiseerden op 29 september in Vlissingen de vijfde Nationale Sluizendag. Tijdens deze dag draaide het om de vraag hoe waterschappen moeten omgaan met hun waterstaatkundig erfgoed. In de historische Sint Jacobskerk in Vlissingen werden de genodigden ontvangen door de directeur van het Waterschap Rivierenland. Een van de BrIE-bestuursleden was aanwezig. Door dijkgraaf van waterschap Scheldestromen werd de rol van sluizen, watermonumenten en waterwegen in Zeeland nader toegelicht.

stenen sluis

Na de pauze werd de Sluizenrestauratieprijs uitgereikt. De Sluis in Hoofddorp viel die eer te beurt.

Na de lunch bezocht men het historische Dok van Perry. Het oudste dok (1705) in Nederland wordt op dit moment weer in ere hersteld. Er waren ook een aantal leerlingen te gast van de afdeling Infrastructuur van de Hogeschool van Zeeland. Zij moesten diverse vragen beantwoorden ter voorbereiding voor de lessen.

Het was zeer de moeite waard om te zien hoe de oude technieken bij de herstelwerkzaamheden werden gebruikt. Toepassingen van oud hout had ieders aandacht. De vloer van het dok blijft in tact. Het opnieuw gebruik van natuursteen gaf het geheel een extra tintje. Na de excursie kregen de aanwezigen voorlichting over contractvormen bij sluizen-restauraties.

Daarna werd door Nico de Bont een presentatie gegeven over het gebruik van natuursteen bij restauratiewerkzaamheden bij erfgoed-architectuurprojecten. Bovendien gaf Kees Gerhardt van het natuurstenhuis in Goes een duidelijke uiteenzetting over winning en productieprocessen bij hardsteen.

Project "Oirschots Bier" v/h Brouwerij De Kroon te Oirschot.

Sociaaleconomisch gezien is het complex, dat eigendom is van twee neven De Kroon, van bijzonder belang. Het is een zeldzaam voorbeeld van een Zuid-Nederlandse dorpsbrouwerij en van een familiebedrijf dat alle productie-technische veranderingen en economische schaalvergroting van de afgelopen 140 jaar heeft weten te doorstaan. Achter de oorspronkelijke 18e eeuwse bedrijfsgebouwen ligt het uit 1930 stammende brouwhuis annex koel- en gistgebouw, dat gebouwd werd toen de bierbrouwerij overstapte op de productie van ondergistend bier.

Op het dak van het brouwhuis is de wortbak nog zichtbaar. Aan de straatkant is tevens een brouwerswoning aanwezig dat de status heeft van Rijksmonument. De BrIE adviseert de familie bij het zo mogelijk opzetten van een brouwerijmuseum.

Derby der Lage Landen verdient een vervolg

Voor het eerst in de geschiedenis kwamen Belgische en Nederlandse drukkers bij elkaar om ervaringen over hun vak uit te wisselen.

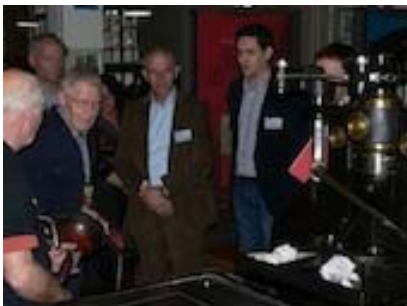

Op donderdag 10 november jl. was het Speelkaartenmuseum in Turnhout het toneel voor de eerste Derby der Lage Landen. Onder leiding van de BrIE, kwamen de brancheorganisaties van de Nederlandse en Belgische grafische industrie samen om ervaringen uit te wisselen, van elkaar te leren en contacten te leggen.

Verschillende onderwerpen passeerden de revue: economie, innovatie, duurzaamheid en er werd een case gepresenteerd door Manroland.

Enkele opmerkelijke uitkomsten waren ondermeer dat België meer exporteert dan Nederland, dat er in België meer jonge drukkers aan het werk zijn maar dat er in Nederland langer wordt doorgewerkt.

Op het gebied van innovatie werden vernieuwende concepten voor wijnetiketten en ophangsystemen voor de medische sector gepresenteerd. De heren van het KVG0 (NL) en Febelgra (BE) deden daarna hun model rond de CO2 calculator uit de doeken om de vertegenwoordigers van de grafische industrie aan te zetten duurzaamheid als vaste waarde in de bedrijfsvoering te omarmen.

Tenslotte schetste de commercieel directeur van Manroland, de heer Paul Willems, een verhelderend beeld over het fusieproces tussen twee grote gevestigde grafische bedrijven in Amsterdam en Brussel. Tijdens de afsluitende receptie werden de printtechnieken uit vroeger

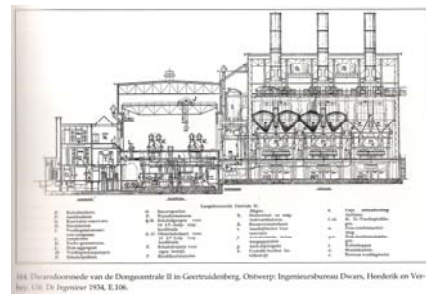
tijden tot leven gebracht door vrijwilligers van het museum. Al met al een geslaagd evenement dat een vervolg verdient. Daar waren alle aanwezigen het unaniem over eens.

Project “Herontwikkeling van de Donge-oevers”

Alhoewel de energiefirma Essent te kennen heeft gegeven dat zij in 2012 met BOEI zaken willen doen (die alleen maar de gebouwen van de voormalige Donge-Centrale wil herontwikkelen) wil de Gemeente Raamdonksveer - Geertruidenberg eerst onderzoeken wat de ontwikkelingsmogelijkheden zijn voor het totale gebied Donge-oevers.

Hiervoor zal BOEG (de Stichting tot Behoud van ons Erfgoed Geertruidenberg) een nota opstellen. Dit stuk zal in eerste instantie in januari 2012 worden besproken met het Monumentenhuis en daarna worden aangeboden worden aan B&W van deze Gemeente.

Suikerarrangementen bij het Vlas- en Suikermuseum en bij de Suiker Unie op 14 oktober en 3 november jl.

De doelstelling van de BrIE is het slaan van een brug tussen de oude productie en de techniek van de 19^e en 20ste eeuw en de nieuwe technologie en processen van de 21ste eeuw. Daarom is er een industriearrangement ontwikkeld in 2010.

Op 14 oktober 2011 vond opnieuw een excursiedag plaats voor belangstellenden. De interesse voor deze dag was ten opzichte van de dag in 2010, mede door samenwerking met het Monumentenhuis en alle Heemkundekringen in Noord-Brabant, aanmerkelijk groter.

In het Vlas- en Suikermuseum werden twee groepen rondgeleid. In de museumboerderij kregen de deelnemers aan de excursie eerst een inzicht in het kleinschalige en oorspronkelijke proces van het produceren van vlas en suiker. Daarna werd een bezoek gebracht aan de, in volop campagne draaiende Suikerfabriek. Daar vindt de verwerking van biet naar suiker in een gesloten proces plaats en krijgt men nauwelijks inzicht in de vervaardiging van het eindproduct.

Wandkleed, detail suikerbietenooft

De excursie op 3 november was gepland voor het Comité van Aanbeveling van de BrIE en enkele industriële genodigden. Op beide dagen werd er veel belangstelling getoond voor de oude en huidige productie en kwamen er veel interessante vragen aan de orde.

Op het einde van de middag werd er een bezoek gebracht aan het voormalige Directie-kantoorpand/woonhuis en aan de hal waar stoommachines en stoomaggregaten draaiende worden gehouden door een enthousiaste ploeg van vrijwilligers.

De Suiker Unie koestert haar Industrieel werkend Erfgoed!

De Brie was aanwezig bij de afsluiting van de **Erfgoed Biënnale Industrieel Erfgoed** in het Delprezgebouw in Tilburg (2010-2011). Er vonden diverse presentaties en excursies plaats. Op deze dag werd het boek "18 x Stones & Stories van Brabants Industrieel Erfgoed" aan de deelnemers overhandigd.

In Helmond vond in samenwerking met de Gemeente een **Industriële Erfgoed Week** plaats. In de bibliotheek werd een Historisch

Café georganiseerd. Men hoopt met deze insteek van "Industrieel Erfgoed" dat er meer positieve reacties uit de bevolking richting Overheid geventileerd zullen worden. Het thema van deze avond was "Kanaal zone".

Eeuwfeest Symposium van de Erfgoedvereniging "Heemschut" op 11 november 2011 in Arnhem,

onder de titel "De waarheid in pacht?!" Centraal stond het werk van de vrijwilliger ten behoeve van de zorg en de bescherming voor het Nederlandse culturele erfgoed en de begeleiding van dit werk door de erfgoedprofessional.

Verandert de rol van de vrijwilliger en professional bij het behoud van gebouwd Erfgoed en Cultuurlandschappen? Diverse sprekers hielden inleidingen en er bestond veel interesse op deze dag voor Industrieel Erfgoed.

Een van de sprekers was de voorzitter van de F.I.E.N. (Federatie Industrieel Erfgoed Nederland) Drs J. Reynen die sprak over de rol van de vrijwilliger bij het beheer van een uniek stoomgemaal.

Dr. J. de Jong, van het ministerie van O.C.& W. beschreef de waarde van de vrijwilliger vanuit een historische invalshoek.

Drs D. Hontgraaf, van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed sprak over kennisinfrastructuur Modernisering Monumentenzorg (KIMONO). Hij vertelde o.a. dat elk Rijksmonument een pagina op de website van de Rijksdienst gaat krijgen.

Wanneer u het Brabantse Industrieel Erfgoed een warm hart toedraagt kunt u ons financieel steunen Wij houden u graag op de hoogte van de activiteiten van de Stichting.

Wij nodigen u graag uit om donateur van de BrIE te worden door overmaken van een bedrag op het bankrekeningnummer 10.38.08.396 (IBAN NL29 PSTB 0002 1662 93; BIC PSTBNL21) ten name van de Stichting Brabants Industrieel Erfgoed te Oosterhout onder vermelding van "donateur".

Het e-mailadres van de BrIE is:

brabantsindustrieelerfgoed@gmail.com

Postadres: Markt 9
4931 BR Geertruidenberg

KvK 20124215 Anbi-status 8158.90.527